

μώτατα· δὲν ἤμπορῶ οὔτε νὰ ὑπανδρευθῶ, οὔτε νὰ μείνω περισσύτερον ἐδῶ· αὐριον ἀναχωρῶ.

— Διὰ τί;

— Μὴ μὲ ἐρωτᾶτε, σᾶς παρακαλῶ.

Ὁ ἐφημέριος ἰδὼν τὴν τόσην λύπην τοῦ νέου δὲν ὠμίλησε πλέον περὶ τῆς ὑποθέσεως ἐκείνης. Μετ' ὀλίγον δὲ ἀνεχώρησε, καὶ ὁ Μαυρίκιος μείνας μόνος ἐκλαυσε πικρῶς.

Μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνεχώρησεν ἀπὸ Ἐγερῆλιν μόνος, ἀφίει τοὺς ὑπηρέτας εἰς τὴν οἰκίαν του· ἡ δὲ ἀναχώρησίς του ἐγένετο γνωστὴ δύο ἡμέρας μετὰ ταῦτα· τοῦτο μαθοῦσα ἡ Σοφία ὠχρίσθη καὶ ἐκλαυσεν ὅπως καὶ ὁ Μαυρίκιος.

(Ἔπεται τὸ τέλος.)

ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ ΑΠΟΜΝΗΜΟΝΕΥΜΑ

Μελετίου Πατριάρχου τοῦ Τενεδίου.

—οοο—

Ἐνέτυχον ἀρτίως χειρογράφῳ τινὶ οὐ μικροῦ λόγου ἀξίῳ διὰ τε τὴν γράψαν χεῖρα καὶ τὸ ἐν αὐτῷ περιεχόμενον. Καὶ πότε μὲν καὶ παρὰ τίνος ἐγράφη μαρτυρεῖ ἱκανῶς ἡ τοῦ χειρογράφου προμετωπίς· ἔχουσα οὕτω· «Βίβλος περιέχουσα τὰς δύο ἀκολουθίας τῶν ἐν ἀγίοις πατέρων ἡμῶν Πατριάρχων Ἀλεξανδρείας, Ἀθανασίου καὶ Κυρίλλου, ψαλλομένας, τὴν μὲν τῇ III. Ἰανουαρίου, τὴν δὲ τῇ B. Μαΐου. Διὰ τὸ μὴ εἶναι δὲ αὐτὰς ἐν τοῖς Μηναίοις ὡς δεῖ γεγραμμένας κατὰ τε τὴν τάξιν καὶ τὸ ἔθος τῶν λοιπῶν ἐορταζομένων ἀγίων, ἐγράφησαν ἐνταῦθα ἀνελλιπῶς διὰ χειρὸς τοῦ ἐνταῦθα ἐξορίστου Μελετίου τοῦ ἀπὸ Λαρίσσης, χρηματίσαντος Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, ὃ τινι πατρίς ἡ Λεύκοφρος νῆσος τῆς Τροίας· αἵτινες καὶ ἀφιερῶθησαν τῷ πανοσῆπτῳ καὶ θεῷ· τὰτω ναῷ τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Μιτυλήνης, σεμνυνομένῳ ἐπ' ὀνόματι τοῦ ἐν ἀγίοις πατρὸς ἡμῶν καὶ πολυάθλου Ἀθανασίου τοῦ μεγάλου, εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ. Ἐγράφησαν δὲ ἐν Μιτυλήνῃ ἐν ἔτει σωτηρίῳ ΛΨΟΔ', ἐν μηνὶ Μαρτίῳ 1Δ'. » Τὸ δὲ σπουδαῖον αὐτοῦ δὲν εἶναι βεβαίως ἡ περιεχομένη ἱερά ἀκολουθία, διότι εὐρίσκεται καὶ ἐν τοῖς Μηναίοις, ἀλλὰ τὸ ἐν τέλει τῆς βίβλου προσαρτώμενον ἱστορικὸν ἀπομνημόνευμα, γεγραμμένον τῇ ἰδίᾳ πατριαρχικῇ χεὶρὶ καὶ ἀφορῶν ἐν μέρει τὴν βίον τοῦ γράψαντος καὶ σύγχρονά τινα γεγονότα. Τοῦτου χάριν καὶ ἐθεώρησα αὐτὸ ἀξίον δημοσιεύσεως ἐν τῇ *Πανδῶρᾳ*, ἐν ᾗ πολλὰ τοιαῦτα ἱστορήματα εἶναι ἀποταταμειυμένα, πρὸς μελέτην καὶ συγγραφήν ποτε ἀκριβεστέρας καὶ τελειότερας τινὸς ἱστορίας συγχρόνου τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους συντελέσαντα.

Ἀναντιρρόητον δὲ ὅτι τοιαῦτα αὐθεντικὰ ὑπομνήματα πολλαχῶς ὠφελοῦσι δημοσιευόμενα. Αὐτίκα

τὸ παρὸν ἔνθεν μὲν ἐξελέγχει ἀνακριδίαν τῶν ὑπὸ τοῦ μακαρίτου Κούμα λεγομένων (ἱστορ. Ἀνθρωπίνων πράξ. τόμ. Γ'. σελ. 403), ὅτι ὁ πατριάρχης Μελέτιος ἐξωρίσθη εἰς τὴν πατρίδα του *Τένεδον*, ὅπου διέτριψεν ἅλον τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του, ὁπότε αὐτὸς ὁ ἐξορίστος μαρτυρεῖ ἐν τῷ δε τῷ ὑπομνήματι ὅτι ὑπερόριος ἐγένετο εἰς Μιτυλήνην, καὶ ἐνταῦθα διήλθε τὰ πάντε ἔτη τῆς ἐξορίας του ἀπὸ τοῦ 1769 μέχρι τοῦ 1774· ἔνθεν δὲ φιμόνει πρὸς πολλοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτο τοὺς συκοφαντοῦντας τὸν ἡμέτερον κλῆρον ἐπὶ ἀμαθείᾳ καὶ ἀκηδεΐᾳ. Ἡμῖν δὲ τοῖς Ἕλλησι μάθημα γίνεται διδακτικώτατον, ὅτι ἐν καιροῖς δεινότεροις ἄξιοι πολλάκις ἐκυθέρνησαν ποιμάντορες τὰ τῆς Ἐκκλησίας, τῆς τε ἱερᾶς καὶ τῆς θύραθεν σοφίης ἐγκρατεῖς, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς καὶ ποιητικῆς εἰδήμονες (α).

Τοιοῦτοι μάλιστα ἱεράρχαι ὑπῆρξαν οἱ ἀπὸ τῶν μέσων τῆς III. ἑκατονταετηρίδος πατριαχεύσαντες, Κύριλλος Στ', Καλλίνικος Γ', Σαρμουῆλ ὁ πάνυ καὶ ὁ ἡμέτερος Μελέτιος, πάντες τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης τρίθωνες, ἧ καὶ φιλοτίμως ἐχρῶντο εἰς ὅ, τι καὶ ἔγραφον. Ἐν τοιούτῳ ἐλληνίζοντι ὄρει, εἰ καὶ μὴ ὑπερκαθαρεύοντι, μηδὲ ἀπηλλαγμένῳ βαρβαροφώνων τινῶν λέξεων εὐχρήστων τότε, εἶναι γεγραμμένον καὶ τὸ ὑπομνημάτιον τοῦ Μελετίου. Παρατηρητέον δὲ ὅτι τοῦτο μὲν εἶναι τῇ συνήθει γραφῇ γεγραμμένον, ἡ δὲ Ἀκολουθία τῶν ἀγίων καλλιγραφικώτατα, καθάπερ τὰ ἀρχαιότατα χειρόγραφα, ἅτινα ἀπεμιμήθη ὁ Πατριάρχης, γενομένης χρήσεως καὶ ὅλων τῶν συντετμημένων καὶ στενογραφικῶν λέξεων, καὶ διαποικιλλομένων τῶν ἀρκτικῶν γραμμάτων τῶν τροπαρίων μέλανι ἐρυθρῷ. Ἐν τέλει δὲ τῆς Ἀκολουθίας εἶναι ἐξωγραφημένη καὶ ἡ πατριαρχικὴ σφραγὶς φέρουσα τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ τὸ ἔτος τῆς πατριαρχείας 1768. Εἴτα δὲ ἔπεται ἡ ἀφήγησις τῶν κατ' αὐτὸν ὧδε·

« Ἔθος παλαιὸν καὶ μάλα καλόν, ὡς ἡμῖν δοκεῖ, τὰ ὁσήμεραι συμπύπτοντα ἐν ἐφημερίσι σημειοῦσθαι καὶ καταγράφεσθαι εἰς ἔνδειξιν καὶ μνή-

(α) Ἐν τῷ ἐνᾷ χεῖρας χειρογράφῳ εὐρίσκονται ἐν τῷ ὀπισθεν τῆς προμετωπίδος τέσσαρα τροπάρια τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος Πατριάρχου φέροντα ἐπιγραφὴν· « Μελετίου μεγαλονύκτα εἰς τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον », καὶ ἔχοντα οὕτω. « Τῆς τριᾶδος μύστην καὶ λειτουργόν, καὶ τῆς οἰκουμένης ἀντιλήπτορα καὶ φρουρὴν, τὸν πρεσβύτερον Λάσθου, Ἀρείου καθαίρετήν, Ἀθανάσιον ὕμνοις πάντες δοξάζομεν ». — Ἄλλοτε τοῦ αὐτοῦ.

« Χαίροις τῶν ποιμένων ἡ καλλιστὴ, καὶ Ἀλεξανδρίαν πρόεδρός τε καὶ ποδηγός, θέλημα τῆς Αἰγύπτου, στήλη Ὁρθοδοξίας, πρεσβύτων μὴ ἑλλίπτῃς ὑπὲρ τῶν δούλων σου ». — Ἄλλοτε τοῦ αὐτοῦ.

« Θλίψεις καὶ κινδύνους καρτερικῶς, καὶ ὑπερβίης διωγμοῖς τε ὑπενεγκὼν, ἐν ἔσσει πλείστοις ὑπὸ τῶν κακοδόξων, τῇ προαιρέσει μάρτυς, πάτερ, γενόμενος ». — Ἄλλοτε εἰς τὸν Ἀθανάσιον καὶ Κύριλλον.

« Δεῦτε εὐφρανθήσωμεν οἱ πιστοὶ, τοὺς δύο φωστῆρας Ἀθανάσιον τὸν σοφόν, καὶ Κύριλλον θεῖον, τοὺς μύστας τῆς τριάδος, Χριστοῦ τοὺς ἱεράρχας ὕμνοις γεραίροντες. »

μην διηγεῖται. Ἐνθεν τοι καὶ ἡμεῖς προήχθημεν ἐν τῷ παρόντι καταγράψαι, οὐ ξένα τινα (τοῦτο γὰρ ἱστορικῶν ἔργον), τὰ δ' ἡμῶν ἐπακολουθήσαντα ὅσον αὐτῷ δεῖν, ἀρξάμενοι ὧδε·

« Κατὰ τὸ αὐτῆς ἔτος, Νομβρίου δ', ἐξωστέντος τοῦ ἀπὸ Λερκων κύρ Σιμουὴλ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου, καὶ ἀμοῖρου τούτου διαμείναντος, ἐγένετο συνέλευσις ἐν τῷ πατριαρχείῳ τῇ ἐ τοῦ αὐτοῦ, τῶν τε ἐνδημούντων ἀρχιερέων, ἀρχόντων τε καὶ παντός τοῦ εὐχνοῦς κλήρου τῆς βασιλευούσης τῶν πόλεων, ἐπὶ ἐκλογῇ καὶ ψήφῳ ἀξίου καὶ ἀρμόδιου προσώπου, καὶ ἱκανοῦ εἰς τὴν τούτου προστασίαν τε καὶ διοίκησιν. Καὶ σκέψεως γενομένης κοινῆς ὥρας ἱκανῆς, παρόντος καὶ τοῦ ἐνδοξατάτου ἀρχόντος μεγάλου ἐμπνέως τῆς κραταιᾶς Βασιλείας κυρίου Νικολάου Σούτζου, κατὰ κοινὴν γνώμην καὶ ἐκλογὴν, ἐξελέγημεν ἡμεῖς καὶ προεκρίθημεν τῶν ἄλλων, καὶ ἐκόντες ἀέκοντες προεδριάσθημεν ἐπὶ τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου. Ὅταν δὲ ἀντέστημεν, ὅσον δὲ ἡγωνίσθημεν διὰ πολλῶν δεήσεων τε καὶ παρακλήσεων ἀποφυγεῖν τοῦτο τὸ δυσδιάστακτον καὶ βαρὺ φορτίον, προβάλλοντες ἀδυναμίαν καὶ μύρια ἄλλα, ἄλλως τε ἀφορώντες καὶ εἰς τὸ τοῦ κυρίου ἀντίστον, ἐῶμεν λέγειν· ἀλλὰ διὰ τοσούτων καὶ τηλικούτων παρακλήσεων οὐκ ἠδυνήθημεν ἀποφυγεῖν τοῦτο. Ἀναστάντες γὰρ ἅπαντες εἴλκον ἡμᾶς εἰς ἀσπαζόμενοι τὴν δεξιάν ἡμῶν, ὡς ἔστι σύνηθες. Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπελθόντες εἰς τὴν Ὑψηλὴν Πόρταν ἐψηφίσθημεν καὶ παρὰ τοῦ τότε ὑπερτάτου ἐπιτρόπου διὰ τοῦ συνήθους καθεδίου λεγομένου, καὶ μετὰ παρόντος πολλῆς ἐπανήλθομεν αὐθις εἰς τὸ Πατριαρχεῖον.

« Τῇ δὲ γ' τοῦ αὐτοῦ, ἡμέρα περὶ σκευῆς, συνέλευσεως αὐθις συγκροτηθείσης πανδήμου, μετετέθημεν ἀπὸ τῆς ἥς περ ἐνεμόμεθα μητροπόλεως Λαρίσης χρόνους δεκαοκτώ, μῆνας τέσσαρας καὶ ἡμέρας εἰκοσιτέσσαρας, ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν καὶ οἰκουμενικὸν θρόνον· τὰ δ' ἐπακολουθήσαντα πάντα ἐγένοντο ἅπαντα ἐξ ἰδίων, συμποσθέντα εἰς γρόσια τριακονταδύο χιλιάδας καὶ ἑπτὰ πρὸς, ὡς καὶ τῷ ἱερῷ κώδικι τῆς τοῦ Χριστοῦ μεγάλης Ἐκκλησίας φαίνονται καταγεγραμμένα. Ὅντες δὲ ἐν ἡσυχίᾳ, ἀγαπῶντες καὶ ἀγαπώμενοι, καὶ φροντίζοντες ἀόκνως τῶν τῆς ἐκκλησίας, διεβλήθημεν ἐξ ἀφανοῦς πῶς πρὸς τὸν κραταιότατον ἡμῶν ἀνακτα ὥστε μικροῦ δεῖν καὶ θάνατον ὑποστῆναι.

« Ἦτις διαβολὴ ἐγένετο οὕτω τῇ ἡ' τοῦ Ἀπριλίου, ἡμέρα δ'. Μετὰ τὸ ἀκροασθῆναι τὴν θείαν λειτουργίαν τῶν προηγιασμένων, ἀπῆλθομεν εἰς τὸν νεοοικοδομηθέντα παρ' ἡμῶν οἶκον τοῦ Μποϊατζόγλου λεγόμενον, τὸν καὶ ἀφιερωθέντα παρ' ἡμῶν εἰς κατοικίαν τῶν κατὰ κυρίου διδασκάλων, ἐπὶ τὸ παραδίδοσθαι ἐν αὐτῷ τάτε ἐγκύκλια τῶν μαθημάτων καὶ τὰ φιλοσοφικὰ ὄργια καὶ ἄλλα ἐπιστημονικὰ μαθήματα, ἐν ᾧ ἐνεχειρίσθη ἡμῖν γραμματίον τι τοῦ κατ' ἐπιτροπὴν ἐμπνέως κυρίου Νικολάου Καρτζᾶ, δι' οὗ προσεκεκλήμεθα ἀπελθεῖν ἐν τάχει, ὡς δέθεν ἐρωτηθησόμενοι παρὰ τοῦ

ὑπερτάτου Καϊμακάμπαζα περὶ τινος ἐρωτήματος· ὅπερ καὶ λαθόντες ἀπῆλθομεν εὐθὺς, μηδὲν τι ὑποπτευσάμενοι δεῖν, ἅτε δὴ αὐτοὺς τὸ παρίπαν εἰδότες. Ἀπελθόντες δὲ ἐν εἰρκτῇ ἐβλήθημεν τῇ τοῦ Μουτζούραγα λεγομένη, μηδεμιᾶς γενομένης ἡμῖν ἐρωτήσεως. Μετ' ὀλίγον δὲ ἤγαγον καὶ ἄλλους ξένους τε καὶ οἰκείους, συμποσθέντων ἅπαντων μετὰ τῶν τριῶν ἡμετέρων γλασκατζίδων ὑπὲρ τοὺς τριάκοντα. Περί δὲ τὰς δύο τῆς νυκτὸς ὥρας μετήγαγον ἡμᾶς ἀπὸ τῆς ῥηθείσης εἰρκτῆς ἐπὶ τὴν ἐσωτέραν τοῦ ἀρχιεπισκοπικοῦ, ἥτοι εἰς τοὺς λεγομένους Φούρνους, μετὰ καὶ ἄλλων τινῶν, τοῦ τε ἡμετέρου πρωτοσυγκέλου Δανιὴλ, τοῦ ἀρχιδιακόνου Κυρίλλου καὶ τοῦ γραμματικοῦ Δημητρίου, τοῦ γραμματικοῦ τοῦ κοινοῦ Θεοδώρου, τοῦ κληρικοῦ Ἀλεξάνδρου, τοῦ Χατζῆ Ἀσλάνη, τοῦ Καπικιαχαγιά Ἰωαννάκη, καὶ τοῦ Λεονάρδου Ζωγράφου, εἰτι δὲ καὶ τοῦ ἐπισκόπου Καρύστου Ἰακώβου ὀνόματι μετὰ μίαν ἡμέραν. Ἐνθα δὲ ἀναμαθόντες τὴν καθ' ἡμῶν γενομένην διαβολὴν ὡς κατασκοπῶν καὶ ὡς ἀναστρεφόμενων μετὰ τῶν Μοντενεγρίνων, ἐξεπλάγημεν τῶντι, καὶ ἐν ἀπορίᾳ ἐγενόμεθα ἐπὶ τῷ ἀπροσδοκῆτι τούτῳ συμβάματι (α). Πόθεν δὲ τούτῳ, ἡμῖν μὲν ἄδηλον, ὁ θεὸς δ' οἶδεν, ὅστις καὶ ποιήσει ἐν τάχει τὴν τούτου ἐκδίκησιν.

« Γενομένης δὲ προσταγῆς τοῖς ἐνδημοῦσι τότε ἀρχιερεῦσιν ἐπὶ τῷ ἐκλεῖξαι ἕτερον πατριάρχην, ἐξελέγη καὶ προεκρίθη ὁ ἀπὸ Θεσσαλονίκης κύρ Θεοδόσιος ὁ Κρής. Ὅσα δεινὰ ὑπέστημεν ἐν διαστήματι ἑνδεκα ἡμερῶν τῇ σιγῇ παραδοτέον. Ὅντες γὰρ σιδηροδέσμοι περὶ τε τὸν τράχηλον καὶ τοὺς πόδας περιεμένομεν ὥρα τῇ ὥρα τὴν τοῦ πικροτάτου θανάτου ἀπόφασιν· ἀλλὰ χάρις τῷ ἁγίῳ Θεῷ τῷ πατάσσοντι καὶ πάλιν ἰωμένῳ, τῷ ἐπινεύσαντι ἰλέως ἐπὶ τὴν ψυχὴν τοῦ κραταιοτάτου καὶ πολυχρονίου ἡμῶν ἀνακτος, ὅστις ἐξερευνήσας ἀκριδῶς τε καὶ συνεπῶς τὴν καθ' ἡμῶν γενομένην διαβολὴν, καὶ ἐν πληροφορίᾳ γενόμενος παντελεῖ τοῦ πάντη αὐτοῦ ἡμῶν, σπλαγχνισθεὶς ἐχαρίσατο ἡμῖν τὴν ἀπαλλαγὴν καὶ ἐλευθερίαν.

« Καὶ δὴ πρὸς ἐσπέραν τοῦ μεγάλου σπασμάτου, τῇ ἡ' τοῦ Ἀπριλίου ἀπαλλαγέντες τῆς εἰρκτῆς, οἱ μὲν ἐπορεύθησαν εἰς τὰ ἴδια, ἡμεῖς δὲ ἐστάλημεν ὑπερόριοι διὰ βασιλικῆς προσκυνητοῦ ὁρίσμου εἰς Μιτυληνὴν *τζεζιρεμπέτε*, ἔχοντες μουμπασίρην τὸν Σεῖτ Χατζῆ Σουλεϊμάν τζαούσιν. Ἐνθα παρα-

(α) Ἰδοὺ τί περὶ τούτου λέγει ὁ μακαρίτης Κούμας (ἐνθα ἀνωτέρω). « Τοῦ βελῶρη τότε στρατοπεδεύοντος εἰ, Ἀδριανούπολιν, ἕνας ἐλατίνος Ἰταλὸς τουρκικὴν στολὴν ἐνδεδυμένος διὰ νὰ μὴ κατατρέχεται ἀπὸ τοὺς Τούρκους ἔκρινε τὸν χειρουργὸν καὶ ἐπρογραμματίετο ἐνταυτῷ μὲ μικρὰ πράγματα πρὸς ὄφελός του. Ἀνακαλυφθεὶς δὲ καὶ ὑποπτευθεὶς ὡς κατάσκοπος καὶ βλαπτικὸς νὰ μαρτυρήσῃ τοὺς συνενοχοὺς του, εἶπε (διὰ νὰ ἀπορύγῃ τὰς βασάνους) ὅτι τὸν ἐστειλεν εἰς τοῦτο ὁ Πατριάρχης. Τοῦτο ἀκούσαντες οἱ κρατοῦντες εἰς Κωνσταντινούπολιν ἠρυλάκωσαν εὐθὺς τὸν Μαλέτιον εἰς τὸ τῶν ἐγκληματικῶν δεσποτήριον. Εἰρεθεὶς δὲ αὐτὸς ἐκαταδικάσθη νὰ χύσῃ μὲν τὴν τὴν ἀξίαν του » κτλ.

γενόμενοι οὖν Θεῷ τῇ κζ'. τοῦ αὐτοῦ μηνός, ἡμέρα δευτέρα ἐποιησάμεθα κατάλυμα ἐν τῇ μητροπόλει, κάκει μείναντες ἡμέρας δεκατέσσαρας, μετφεκίσταμεν εἰς ἕτερον οἶκον τῇ ια'. Μαΐου ἡμέρα δευτέρα, οὗ δὴ καθήμεθα περιμένοντες καὶ ἀπεκδεχόμενοι ἡμέραν παρ' ἡμέραν τὰ τῆς ἀπαλλαγῆς ἡμῶν καὶ ἐλευθερίας, ἐλπίζοντες πρῶτον μὲν εἰς τὸ ἔλεος τοῦ ἀγίου Θεοῦ, εἶτα δὲ εἰς τὴν δικαιοσύνην καὶ σύνεσιν τοῦ κραταιοτάτου ἡμῶν ἀνακτος, ὃν ὁ κύριος διαφυλάττει εἰς ἔτη πολλά.

αψξθ'. Μαΐου κγ'. ἐγράφη.

Πρώην Κωνσταντινουπόλεως Μαλέτιος ὁ Τενέδιος. » Προστίθενται δὲ κατωτέρω ἐξηλλαγμένη ὥπως ὡν γραφῇ καὶ ἡλλοιωμένῳ μέλανι τὰ ἐξῆς:

« Τὴν τῶν ἡμετέρων δεινῶν διανύσαντες ἐξιστόρησιν, οὐκ ἀπεικὸς ἡγήθημεν καὶ τινα ὑπὸ τοῦ ῥωσικοῦ στόλου ἐν τῷ Αἰγαίῳ διαπραχθέντα πελάγει (ἦν καὶ γὰρ πόλεμος μεταξὺ τῶν τε Ῥώσων καὶ τῶν Ὀθωμανῶν, ὅτε ἐπὶ τὸν πατριαρχικὸν ἀνεβιβάσθημεν θρόνον, καὶ αὐτοῦ ὅτε κρίμασιν οἷς οἶδε Θεὸς ἐκπεπτώκαμεν) ῥαθυμίας γὰρ ἂν γραφὴν ὑποσταίμεν τῆς περὶ τούτων ἀμελήσαντες ἱστορίας καὶ διηγήσεως, καὶ ταῦτα ἡσυχίαν ἄγοντες καὶ οἰκισὺν ἀπηλλαγμένοι φροντίδος.

» Ἐλθόντων οὖν ἡμῶν ὑπερορίων ἐν Μιτυλήνῃ, διεσπάρη εὐθὺς λόγος περὶ τῆς τοῦ ῥωσικοῦ στόλου ἐλεύσεως καὶ παρὰ πάντων τὸ τοιαῦτον διεκηρύττετο, τῶν μὲν λεγόντων κατὰ τὸ Πόρτομαχὸν αὐτὸν γενέσθαι, τῶν δὲ κατὰ τὸ Λιθόρνο. Ἐν τοσούτῳ τοῦ αψξθ'. λήξαντος ἔτους καὶ τοῦ ἐβδομηκοντοῦ ἐπιστάντος, περὶ τὰ τέλη τοῦ τότε Ἀπριλίου μηνός, ἀνεφάνη ὁ ῥηθείς στόλος κατὰ τὰ λεγόμενα Δωδεκάνησα, διοικούμενος καὶ διακυβερνώμενος ὑπὸ τοῦ Ἀλεξίου Ὁρλόφ, ὃς ἅμα τῷ ἐλθεῖν, προσέβαλεν εὐθὺς τῇ Πελοποννήσῳ ἐπὶ σκοπῷ, ὡς ἔλεγον, τοῦ ἐγκρατῆ γενέσθαι ταύτης, ἀπέτυχε μὲν τοι τοῦ σκοπομένου, οὐκ οἶδαμεν ὅπως. Ὅθεν φυγάδος γενομένου ἐκεῖθεν, συνέβησαν τοῖς ἐκεῖσε Χριστιανοῖς τοσαῦτα δεινά, ὅσα καὶ διελθεῖν ἀδύνατόν ἐστιν· οἱ μὲν γὰρ αὐτῶν ἀνηλεῶς ἀντρεθήσαν καὶ κατεσφάγησαν ὑπὸ τῶν μετὰ ταῦτα εἰσελθόντων Ὀθωμανῶν, οἱ δὲ ὑπὸ αἰχμαλωσίαν γεγόνασιν, καὶ ὡς ἀνδράποδα ἐνθα κακεῖσε ἀπεμπωλήθησαν, τινὲς δὲ καὶ εἰς τὰς ἐρήμους φυγάδες ἐγένοντο, καὶ σχεδὸν εἰς ταιαύτην ἤλθον κοινὴν φθορὰν καὶ ἀπώλειαν, εἰς ἣν οὐδεπώποτε ἐλθεῖν μέμνηται τις. Ἠλευθερώθησαν δὲ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν, προσδραμόντες τοῖς τῶν Ῥώσων πλοίοις, εἰς ἃ ἀποδράντων καὶ τῶν τῆς Πελοποννήσου ἀρχιερέων, ἐχειροτονήθησαν διὰ βασιλικῆς προσταγῆς καὶ ἀποκατεστάθησαν ἀντ' αὐτῶν ἕτεροί· καὶ ταῦτα μὲν οὕτω.

» Κατὰ δὲ τὸν Μάιον μῆνα ἐξῆλθε κατὰ τῶν Ῥώσων καὶ ὁ τῶν Ὀθωμανῶν στόλος, διοικούμενος καὶ διακυβερνώμενος ὑπὸ τοῦ . . . καπιτάνπασια, ἐγγόνου τοῦ ποτὲ Τζανούμ Χότζα, καὶ τοῦ Τζεζᾶερλι Χασάνμπει, καπιτάνου καὶ διοικητοῦ τῆς κασιτάνζας. Οὗτινος γενομένου καὶ αὐτοῦ κατὰ τὴν

Πελοπόννησον, καὶ πολέμου συγκροτηθέντος διὰ καὶ τρεῖς ἀμφοτέρων τῶν στόλων, ἐνίκηθησαν οἱ Ὀθωμανοί, καὶ εἰς τὸ στενὸν τῆς Σάμου κατέφυγον ἦτοι εἰς τὸ Ἄαρ μπουγάζι, κάκειθεν εἰς Σιγατζίκι, εἶτα εἰς Τζεσμὲν ἀντικρὺ τῆς Χίου. Μετὰ δὲ παρελεύσειν οὐ πολλῶν ἡμερῶν ἀφίκετο ἐκεῖ καὶ ὁ τῶν Ῥώσων στόλος, καὶ πρῶτον μὲν εἰσῆλθον εἰς μάχην δύο τὸν ἀριθμὸν πλοῖα, ἐκ τῶν Ῥώσων, καὶ ἕτερον ἐκ τῶν Ὀθωμανῶν, ἡ καπιτάνια λεγομένη, ἃτινα ἐν τῷ γενομένῳ ἐκεῖ ὡς πολέμῳ διεκάησαν ἀμφοτέρω, καὶ τῷ πυρὶ παρεδόθησαν. Ὁ δὲ λοιπὸς τῶν Ὀθωμανῶν στόλος, τῷ ὄψεσθαι καὶ τῇ δειλίᾳ συσχεθεῖς, τῷ τοῦ Τζεσμὲ πορθμῷ εἰς Λιμὲνι προσέφυγε συμποσούμενος σχεδὸν ὑπὲρ τὰ τριάκοντα πλοῖα. Ἐνθα ἐγκλείστου γενομένου, οἱ Ῥῶσοι συγκερθέντες διηρῶν ὅτινι τρόπῳ πυρὶ αὐτὸν παραδώσωσι· καὶ δὴ τῇ γενεθλίῳ ἡμέρᾳ τοῦ Προδρόμου, λήγοντος τοῦ Ἰουνίου μηνός, κατέκαυσαν αὐτὸν τρόποις οἷς οἶδασιν εἰς τὸ παντελές, ὥστε ἐνὸς μόνου ἀπολειφθέντος, ἔλαβον καὶ τοῦτο μεθ' ἑαυτῶν, περὶ οὗ τινος ἐμπρησμοῦ διαφόρως μὲν καὶ ποικιλοτρόπως οἱ πλείονες διεξέρχονται, ὅτι δὲ ὑπῆρξε δεινὸς καὶ παγγάλεπος αὐτοῖς τοῖς Ὀθωμανοῖς καὶ πολλῶν θρήνων ἐπάξιος, δῆλόν ἐστι καὶ αὐτοὶ μὴ εἰποιεν. Οἱ μὲν γὰρ τῆνικαῦτα πυρρίκαυστοι γεγόνασιν, οἱ δὲ ἀπεπνίγησαν γενομένοι ὑποβρύχιοι, τινὲς δὲ καὶ διεσώθησαν ἐπὶ τὴν χέρσον διανηγόμενοι. Καὶ τούτων μὲν ἄλλος· ἔπεται δὲ καὶ τὰ ἐφεξῆς ὑπὸ τῶν Ῥώσων διαπραχθέντα, μὴ παρελθεῖν ἡμᾶς καὶ ταῦτα ἀνεκδιήγητα, ἀλλ' ὡς ἐναστίν, ἐξιστορῆσαι καὶ αὐτὰ ὡς ἀναγκαῖότατα.

» Ὁ γοῦν Ῥωσικὸς στόλος μετὰ τὸν γεγονότα ἐκεῖνον ἐμπρησμόν, διατρίψας τινὰς ἡμέρας κατὰ τὸν Τσεσμὲ, ἀπῆρεν ἐκεῖθεν ἀπελθὼν εἰς Μιτυλήνην τῇ δεκάτῃ Ἰουλίου, ἡμέρᾳ σαββάτῳ, ἐνθα καὶ ἡμεῖς ἐτυγχάνομεν ὑπερόριοι, ὅστις συνεποσούτο ὑπὲρ τὰ τεσσαράκοντα πέντε πλοῖα, ὧν καὶ αὐτόπται γεγόναμεν ὡς ἱσταμένων ἀντικρὺ τοῦ ἄστεος, καὶ ὑπὸ πάντων ὀρωμένων, ἀλλ' οὐ διήρκεσεν ἐπὶ πολὺ, οὐδ' ὅλως ἐβράδυνεν ἡμέρας τινὰς, ἀλλὰ τῆς ἀμέσως κυριακῆς παρελθούσης κατὰ τὴν δευτέραν τῇ δωδεκάτῃ Ἰουλίου, ἀπῆρεν ἐκεῖθεν πρὶν ἢ τὸν ἥλιον ἀντεῖλαι, ἐπὶ σκοπῷ τοῦ ἀπελθεῖν εἰς Αἴμνον, μὴδὲν ἐνταῦθα τὸ παράπαν διανοχλήσαντος (οὕτω).

» Τούτων δὲ οὕτω γενομένων, ὡς ἀναγκαῖον ἡγοῦμεθα διελθεῖν καὶ ὅσα κατὰ τῶν Χριστιανῶν τῆς ῥηθείσης Μιτυλήνης οἱ Ὀθωμανοὶ διεπράξαντο, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ καθ' ἡμῶν αὐτῶν τῶν ἐκεῖσε ὑπερορίων. Ἀποδράντος γὰρ ἐκεῖθεν τοῦ Ῥωσικοῦ στόλου, οἱ Ὀθωμανοὶ ἤρξαντο διαβρύχεσθαι κατὰ τῶν Χριστιανῶν, οἷα λέοντες, ἐπαπειλοῦντες καὶ ἐπισείοντες αὐτοῖς θάνατον, ὥστε τῇ ιδ' τοῦ αὐτοῦ Ἰουλίου μηνός, μεσοῦτης ἤδη τῆς ἡμέρας, περὶ τὰς πέντε σχεδὸν ὥρας, ἐπαναστάσεως γενομένης ἐφώρμησαν ζιφφόροι καὶ ἐνοπλοὶ κατὰ τῶν δυστυχῶν Χριστιανῶν, ἐπιφέροντες μεθ' ἑαυτῶν καὶ πυροβόλα ὄργανα, οἷτινες ἀναιρέσαντες ὅσους καθ' ὅδον

ἔτυχον ξένους τε καὶ αὐτόχθονας, συμποσούμενους ὑπὲρ τοὺς ἑκατὸν, ἤρξαντο καταπατεῖν καὶ τοὺς οἴκους, διαρπάζοντες τὰ ἐν αὐτοῖς, καὶ τοὺς ἐγκατοίκους παραδιδόντες θανάτῳ. Ἀγνοούντων δὲ ἡμῶν τούτο, εἰσῆλθον καὶ εἰς τὸ ἡμέτερον κατάλυμα δύο τῶν ἐξ Ἀσίας Ὀθωμανῶν, συντρίψαντες καὶ καταθλάσαντες τὴν θύραν· τότε δὴ τῶν παρ' ἡμῖν φυγάδων ἐκ τοῦ οἴκου γενομένων, ἅτε δὴ τῷ φόβῳ καὶ τῇ δαιλίᾳ συσχεθέντων, καταλειφθέντες ἡμεῖς μόνοι, ὡς γεγρακότες καὶ πρὸς φυγὴν ὅλως ἀδυνατούντες, ἐκρατήθημεν ὑπ' ἐκείνων τῶν δύο, ἐξ ὧν ὁ εἰς σπασάμενος τὴν ἑαυτοῦ μάχιραν, τὴν παρ' αὐτοῖς γλαταγάνην λεγομένην, ἐνέδωκεν ἡμῖν ἐκ τοῦ ὀπισθεν αὐτῆς μέρους τσαῦτα κτυπήματα, ὅσα ἦν ἱκανὰ κατασυντρίψαι ἅπαντα τὰ ὁστέα καὶ λοιπὰ ἡμῶν μέλη· ἀφελόντες δ' ὑπ' ἐκείνου, ἐκρατήθημεν ὑπὸ τοῦ ἐτέρου ἀνὰ χειρὸς ἔχοντος καὶ αὐτοῦ τὴν ἐκυτοῦ σπάθην, ἣν καὶ στρεψάμενος ἐνέβαλεν ἡμῖν διὰ τῆς κόψεως τσαῦτα τραύματα καὶ πληγὰς περὶ τε τὴν κεφαλὴν καὶ τὴν ἀριστερὰν ἡμῶν χεῖρα, ὥστε μέιναντες ἡμιθανεῖς ἐκτάδην ἐκείμεθα, ποταμιδὸν ἐξερχομένου τοῦ αἵματος. Ἐν τοσούτῳ ἰδεθήμεν, παρεκαλέσαμεν, προβάλλοντες αὐτοῖς καὶ δόσιν χρημάτων, οὐκ εἰσηκούσθημεν μὲν τοι, οὐδὲ εἰς οἶκτον ὅλως ἐτράπησαν οἱ ἀνίλεοι, ἔστ' ἂν ἀποδεδιωκότες ἡμᾶς οἰκθέντες διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῆς βύσεως τοῦ παρ' ἡμῶν ἐξερχομένου αἵματος, κατέλιπον ἡμᾶς ἀρξάμενοι λεηλατεῖν καὶ διαρπάζειν τὰ πράγματα ἡμῶν τε καὶ τῶν ἡμετέρων ἀνθρώπων. Τηνικαῦτα γοῦν εὐκαιρίας δραξάμενοι, ἀναστάντες διὰ τινος θυρίδος ἐφύγομεν, καὶ διὰ τῶν κεράμων ἐνὸς ἐλαιομύλου ἐν τινι γειτνιαζόντι οἴκῳ τοῦ Μανολάκη Τζερμπίνη εἰσεπηδήσαμεν, ἔνθα καὶ ἀπχωρίσθημεν ἐκ τινος δράνας, κειμένης ἐκεῖ πλησίον τοῦ τοίχου, καὶ διαρρήξαντες ἅπερ ἀμειννύμεθα τῇ δεξιᾷ ἡμῶν χειρὶ, ἅτε δὴ τῆς ἐτέρας ἀδυνατούσης, ἀπηλλάγνυμεν τῆς ἀπχωρήσεως, πετόντες κατὰ γῆς. Κακείθεν ἀνέλαβον ἡμᾶς οἱ παρευρεθέντες ἐγκάτοικοι, οἵτινες καὶ ἐπεδείξαντο ἡμῖν πᾶσαν φροντίδα καὶ ἐπιμέλειαν· ἀλλὰ τοῦ αἵματος σφοδρῶς ἐξερχομένου, καὶ ἡμῶν ἐν λειποθυμίᾳ καὶ σκοτοδινίᾳ μεγίστῃ γενομένων, προσεκλήθη ὁ ἱατρός Νικόλαος, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἐν τάξει σωματοφύλακος τὸν Κορκμάζ Μουσταφᾶ ἀγᾶν, ὅστις κατέδεσε τὰς πληγὰς καὶ τὰ λοιπὰ ἡμῶν τραύματα, καὶ οὕτως ἔστη ἡ βύσις τοῦ αἵματος, οὗτινος καὶ αὐθις βῆεν ἀρξάμενου, προσκληθεὶς πάλιν ὁ αὐτὸς ἱατρός, κατέδεσεν αὐτὰς ταύτας τὰς πληγὰς διὰ τινος ἐμπλάστρου καὶ οὕτως ἔστη τὸ βῆεν. Οἱ δὲ ἀνίλεοι καὶ ὅλως ὠμότατοι ἐκείνοι δῆμιοι, λαβόντες καὶ διαρπάσαντες τὰ ἐν οἴκῳ πράγματα καὶ σκεύη ἡμῶν τε καὶ τῶν ἡμετέρων ἀνθρώπων, ὄχοντο ἀπελθόντες. Ἡμεῖς δὲ ἐκτός τούτων, ὧν ὑπεστήμεν, κατηναλώσαμεν κατ' ἐκείνας τὰς ἡμέρας μόνον περὶ τε τὰ ἱατρικά, εἰς τὰς φυλακὰς καὶ εἰς ἐξαγορὰν μερικῶν μας πραγμάτων διὰ τοῦ τότε κριτοῦ ὑπὲρ τὰ 300 γρόσια, μενᾶστε καὶ τῆς ἀριστερᾶς ἡμῶν βεβλαμ-

μένης, ὡς ὁράται· τὰ δὲ πλείονα τούτων σιγῇ παραπέμπομεν διὰ τε τὸ πλῆθος καὶ τὴν ὑπερβολὴν αὐτῶν.

Ἡ Καὶ οὕτω μὲν ἔσχον καὶ τὰ περὶ τῆς νήσου Μιτυλήνης, ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον αὐθις ἐπανέλθωμεν. Οἱ οὖν Ῥῶσοι ἀπελθόντες εἰς Ἀθήνας, καὶ πολιορκήσαντες αὐτὴν ἀπέβησαν ἐπὶ τὴν χέρτον, τῶν Ὀθωμανῶν φυγάδων γενομένων ἐνδον τοῦ ἄστεος, καθ' οὗ τινος οἱ Ῥῶσοι ἐν διαστήματι τριῶν μηνῶν οὐ διελείπον ῥίπτοντες βόμβας τινὰς καὶ τηλεβόλους, ὥστε τῶν Ὀθωμανῶν περιδεῶν καὶ ἐμφόβων γενομένων, καὶ ἐν ἀπορίᾳ τῶν πρὸς τροπὴν ἀναγκαίων, ἐγένετο σύμβασις μεταξὺ καὶ συμφωνία τοικύτη, ὅπως οἱ μὲν Ὀθωμανοὶ ἐξελθόντες τοῦ ἄστεος διαπεράσωσιν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διὰ τῶν Ῥωσικῶν πλοίων, οἱ δὲ Ῥῶσοι γένωνται ἐγκρατεῖς τοῦ τε ἄστεος καὶ ἀπάσης τῆς νήσου, οἱ καὶ ἐδόθησαν ἐνέχυροι οἱ τῆς νήσου προὔχοντες. Τούτων οὕτω γενομένων, ἐπέστη καὶ ἐπεφοίτησεν ἐκεῖτε νυκτὸς ὁ Τζεζάρλης, τὸ τῆς καποτανίης ἐτι φέρων ἀζίωμα, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ 400 ἢ 500 τῶν στρατιωτῶν, ὡς εἶλεγον, καὶ πολέμου συγκαροτηθέντος ἐκατέρων τῶν μερῶν, ἀπεδιώχθησαν οἱ Ῥῶσοι τῆς νήσου, γενομένου ἐγκρατοῦς ταύτης τοῦ ρηθέντος Τζεζάρλη. Οἱ δ' ἐκεῖσε Χριστιανοὶ ὅσα δεινὰ καὶ πέρα δεινῶν ὑπέστησαν μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν Ἀγαρηνῶν ἐῷμεν λέγειν. Πολλοὶ γὰρ ἐξ αὐτῶν ἀνῆλεως ἀνῆρέθησαν καὶ κατεσφάγησαν, ἕτεροι δὲ εἰς τὸ παντελὲς ἀπεγυμνώθησαν, τινὲς δὲ καὶ φυγάδες ἐγένοντο, φονευθέντος καὶ τοῦ ἀρχιερέως αὐτῶν κύρ Ἰωακείμ Χίου, καὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς ἀγίας Τριᾶδος ἐπονομαζομένης κατακρημνισθείσης. Οἱ δὲ Ῥῶσοι ἀναχωρήσαντες ἐκεῖθεν ἀπῆλθον εἰς Πάρον, κακεῖ διέβαιναν ἐρητυχάζοντες χρόνον ἱκανόν, ἐνασχολούμενοι μόνον ἐπὶ ἀλώσει τινῶν πλοίων, ἐμπορίας χάριν περιερχομένων. Ἀλλ' οὗτου χάριν ἀπεδιώχθησαν διὰ τοσούτων εὐαριθμῶν στρατιωτῶν, τόσον τῆς Ἀθήνων, ὅσον καὶ τῆς Πελοποννήσου, ἡμεῖς μὲν οὐκ αἶδαμεν, ὁ Θεὸς δ' αἶδε.

Ἡ Διελθόντος δὲ χρόνου ἱκανοῦ, κατὰ τὸ ἀφῶα· ἔτος, Ὁκτωβρίου κζ', ἀνεράνη αὐθις ὁ ρηθεὶς στόλος τῶν Ῥώσων ἐνταῦθα κατὰ τὴν Μιτυλήνην, συμποσούμενος τότε ὑπὲρ τὰ 80 πλοῖα ἅπαντα μικρά τε καὶ μεγάλα, ἅτινα τοσούτου φόβου ἐνέπλησαν τοὺς Ὀθωμανοὺς, ὥστε ὑποφιασθῆναι καὶ περὶ τοὺς Χριστιανοὺς, μὴ τι δεινὸν αὐτοῖς ἀπεργάσωνται. Ἀν' οὗτου προσταγῆς γενομένης τῶν ἐνταῦθα προὔχοντων, ἀνήγειρον ἡμᾶς μετὰ τοῦ ἀγίου Μιτυλήνης καὶ τῶν λοιπῶν ἀρχόντων τῆς πολιτείας, ἀπενεγκόντες ἐπὶ τινὰ οἶκον τοῦ Χατζῆ Γεωργίου, διορίσαντες περὶ ἡμᾶς καὶ φύλακας δύο, τὸν τε καθάσμπασιν τοῦ ἐνταῦθα σατράπεως, καὶ ἕτερον ἐκ τοῦ τάγματος τῶν Ντελιμπασιδῶν. Τότε κατὰ τὴν β' ὥραν τῆς λά. τοῦ Ὁκτωβρίου μηνός, τὰ τῶν Ῥώσων πλοῖα διαμοιρασθέντα εἰς δύο, τὰ μὲν ἐκ τοῦ ἐνός, τὰ δὲ ἐκ τοῦ ἐτέρου μέρους τοῦ ἄστεος, ἤρξαντο ῥίπτειν βόμβας τινὰς, καὶ ἕτερα τῶν τηλεβόλων ἀργάνων κατὰ τε τοῦ ἄστεος καὶ

τῆς χώρας. Ὄθεν τῇ 4. Νοεμβρίου ἡμέρᾳ τρίτῃ, μετοικίσαντες ἡμᾶς πάλιν ἐκείθεν, μετήγαγον ἅπαντας ἐσω τοῦ ἄστεος· καὶ οὕτω τῆς δευτέρας καὶ τρίτης διαγενομένης κατὰ τὴν τετάρτην τῇ 6. Νοεμβρίου περὶ τὰς πέντε ὥρας τῆς ἡμέρας, ἀπέβησαν οἱ Ῥώσοι ἐπὶ τὴν ξηράν, ἐξελθόντες ἐκατέρωθεν, καὶ ἐν διαστήματι ὥρων τριῶν ἐφθασαν κατὰ τὴν χώραν, τῶν Ὀθωμανῶν φυγᾶδων, γενομένων ἐνδον τοῦ ἄστεος, τότε ἐβλήθημεν καὶ ἡμεῖς ἅμα τῷ ἁγίῳ Μιτυλήνης κύρ Γερασίμῳ, καὶ οἱ λοιποὶ προεστώτες τῆς χώρας, τὸν ἀριθμὸν ὑπὲρ τοὺς 15, ἐν τινι εἰρκτῇ κειμένῃ ἐνδον τοῦ ἄστεος, σκοτεινοτάτῃ πάντῃ καὶ ἀφεγγαί, μπαπᾶ Μουσᾶ τουρκιστὶ λεγομένη, ἐν ᾗ ἐμβάλλονται οἱ φονεῖς καὶ οἱ κακοποιοὶ τῶν ἀνθρώπων. Οἱ δὲ Ῥώσοι, τῆς νυκτὸς καταλαβούσης, εἰσῆλθον ἐνδον τῆς χώρας, καταπατοῦντες καὶ λεηλατοῦντες τὰς τῶν Ὀθωμανῶν οἰκίας, καὶ τὰ πράγματα ἐκείνων ἐν μέρει σκύλων ποιοῦμενοι, ἄχρις οὗ ἡμέρας γενομένης περὶ τὰς τρεῖς αὐτῆς ὥρας ἐξῆλθον τοῦ ἄστεος πάλιν οἱ Ὀθωμανοὶ τὸν ἀριθμὸν ἕως 500, οἵτινες ἠττηθέντες προσέδραμον εὐθὺς ἐνδον, κατακλείσαντες ἀπάσας τὰς τοῦ ἄστεος θύρας· τότε δὲ οἱ Ῥώσοι πρὸς τοῖς ἄλλοις κατεκυρίευσαν καὶ ἐνὸς προαστείου, κειμένου παρὰ τὴν θάλασσαν, Μποῦρτζι λεγομένου, κἀκείθεν ῥίπτοντες τηλεβόλους συνεχῶς, ἐπολέμουν τοὺς Ὀθωμανοὺς, ῥίπτομένων ἀδιακόπως καὶ βουβῶν ἐκ τῶν πλοίων, ἐξ ὧν ἐμπεσοῦσα μία ἐν ᾗ ἡμεῖς ἐτυγχάνομεν πεφυλαγμένοι, μικροῦ δεῖν κατέλαυσεν ἂν ἡμᾶς ἅπαντας, εἰ μὴ ἡ θεία δύναμις ἡμῖν ἐβοήθει. Πισοῦτα γὰρ ὤπισθεν τοῦ τοίχου τῆς ἐσωτέρας φυλακῆς, ἡμᾶς μὲν τῇ τοῦ Θεοῦ συνάρσει οὐκ ἐβλάψεν, ἄνω δὲ κατὰ τὸ τοῦ Δισδάρι σελαμιλλικὴ κατέκαυσεν ἕνα τῶν Ὀθωμανῶν, κατασυντρίψασα καὶ ἐνὸς ἐτέρου τὸν πόδα ἐπὶ τῇ ἐπιστάσει ὄντος τοῦ ἀραβίου ζωμοῦ. Ὄθεν ἡμεῖς περίφοβοι καὶ περιδεεῖς γενόμενοι ἠρξάμεθα ἀλαλάζειν, ἐκφέροντες φωνὰς μεγάλας, καὶ οὕτω μετῴκηθημεν εἰς ἐτέραν εἰρκτὴν *Πυρελῇ* λεγομένην, κατὰ τὸ ἀγὰ καπισὶ κειμένην. — Οἱ δὲ Ῥώσοι βουλόμενοι ἤδη κατὰ τὴν ἐπιούσαν ἡμέραν ἐκφυγεῖν τῆς νήσου, συσκεφθέντες ἐγνώσαν δεῖν καταπατῆσαι καὶ λεηλατῆσαι καὶ τὰς τῶν χριστιανῶν οἰκίας, ὅπως ἐξελθόντες οἱ Ὀθωμανοὶ μὴ ἔχωσιν ὅπως τινὰ αἰτίαν ἐπὶ βλάβῃ καὶ ἀναιρέσει αὐτῶν. Ὄθεν διαρπάσαντες καὶ τὰ τῶν χριστιανῶν πράγματα, καὶ δια τῶν ἡμετέρων ἐναπελείφθησαν ἐκ τῆς τῶν Ἀγαρνῶν προτέρας διαρπαγῆς, κατακάυσαντες καὶ τὰ δύο γινόμενα τότε βασιλικά πλοῖα, καὶ μίαν τριήρη, ἐτι δὲ καὶ τὰ παλάτια τοῦ τε ἐνταῦθα Μουχαφούσι Ὀσμάν πασιᾶ καὶ τοῦ μουτελίμη Χαλλήλ ἀγᾶ καὶ τινων ἄλλων, ἐμβάντες ἐν τοῖς αὐτῶν πλοίοις ἀνεχώρησαν αὐθις κατὰ τὴν Πάρον, λαβόντες μεθ' ἐαυτῶν καὶ τὰ εὑρεθέντα ἅπαντα πλοῖα, μεγάλα τε καὶ μικρὰ ἐνδον τῶν δύο λιμένων. Ἐν τινων φυγᾶδων γενομένων, οἱ Ὀθωμανοὶ ἐζήτησαν ἐξελθεῖν ἐπὶ ἀναιρέσει τῶν δυστυχῶν χριστιανῶν· ὁ δ' ἐνταῦθα σατράπης ἀπὸν-

τησε τὸ τοιοῦτον τῇ βαθείᾳ αὐτοῦ συνέσει, τοῦ Θεοῦ συνεργούντος, ἐστ' ἂν ἐλθόντος καὶ τοῦ Τζεζαβλὶ, καπιδάν Πασιᾶ τότε ὄντος, ἐκ τῆς Σηστοῦ, κατὰ κοινὴν αὐτῶν γνώμην καὶ ἡμεῖς τῆς εἰρκτῆς ἀππλάγημεν, καὶ κοινῶς ἅπαντες οἱ χριστιανοὶ τοῦ κινδύνου ἠλευθερώθησαν κατὰ τὴν 7 τοῦ Νοεμβρίου, ἡμέρᾳ δευτέρᾳ. Οἱ Ῥώσοι δὲ ἀπελθόντες εἰς Πάρον διέμειναν ἐκεῖ ἐφησυχάζοντες ἕως τοῦ κ' φ' ὁ. ἐν μηνὶ Ἰουνίῳ, ὅτε ἤρξατο ἡ κατάπαυσις καὶ ἀνακωχὴ περὶ συμφωνίας καὶ συμβιβασμοῦ ἀγάπης, ἥτις μέχρι τούδε πέρας οὐκ ἔλαβε, καὶ ἀγνοοῦμεν τὸ γενησόμενον.

Ἡ οὖν μάχης ἐτι ἐπικρατούσης καὶ τῆς ἀγάπης μήπω εἰς τούμφανδς προκυψάσης, κατὰ τὸ 1774 ἔτος, Ἰανουαρί. 10, ἡμέρᾳ ἑκτῇ συνέβη ἐκμετρηῆσαι τὸ ζῆν τὸν Σουλτάν Μουσταφᾶν φυσικῶς θανάτῳ, ἢ ὡς τινὲς φασι, διὰ δηλητηρίου, ὃς ἐβασίλευσε χρόνους 16 μηνῶν 2 καὶ ἡμέρας 22, καταλιπὼν ἕνα μόνον υἱὸν σουλτάν Σελῆμ ὀνόματι, ἑτῶν δεκατριῶν. Κατὰ δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἀνηγορεύθη βασιλεὺς ὁ αὐτάδελφος αὐτοῦ σουλτάν Ἀμπουλχαμίτ, ὁ καὶ τελευταῖος υἱὸς τοῦ σουλτάν Ἀχμέτ, τῇ δὲ ὀγδόῃ ἡμέρᾳ ἀπελθὼν εἰς τὸ Αἰγίουπι, διεζώσατο τὴν ῥομφαίαν, κατὰ τὴν παρ' αὐτοῖς ἐπικρατοῦσαν συνθήκην, ἣν ὁ ἅγιος Θεὸς φωτιστοὶ καὶ ὁδηγοὶ ὑπὲρ τῆς καλῆς διοικήσεως τοῦ ὑψηλοῦ αὐτοῦ, ἅμα δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀπαρτισμοῦ τῆς εἰρήνης π.

Τῇ 15 Φεβρουαρίου 1861.

Ἐκ Μιτυλήνης

Γ. Ἀρ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

—000—

ERMANNON LOYNTZ, A. Περί τῆς πολιτικῆς καταστάσεως τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἑνετῶν, Ἀθήναι 1835.

B. Storia delle isole jonie sotto il reggimento dei repubblicani francesi del conte Ermanno Lunzi. Venezia 1860· ἤτοι: Ἱστορία τῶν Ἰονίων Νήσων ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Γάλλων δημοκρατῶν.

ἔθνος τὴν ἐαυτοῦ ἀγνοοῦν ἱστορίαν ὡς ἀνεργατιστον φέρεται πλοῖον, ἅτε μηδὲν γινώσκον πόθεν ἦλθε καὶ ποῦ ὑπάγει. Ἡ δὲ γνώσις τῆς ἱστορίας τῆς πατρίδος δέον ἵνα ᾖ δημόδης καὶ οὐχὶ ἐπιλέκτοισι τισὶ προσιτὴ, διότι τοιαῦτα τις εὔσα, ὁμοιάζει μᾶλλον μυστικῇ τινι καὶ ἀποκρύφῳ σοφίᾳ ἐν σκοτεινοῖς διακτωμένη, τὸ δὲ σκότος αἰετοῦ τὰ παιδία, καὶ τὰ τούτοις ὅμοια ἀπαίδευτα ἔθνη, τρομάζει.

Ἀλλὰ καὶ ἄλλως χρησιμωτάτη ἡ τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας γνώσις· ἐμποιεῖται δι' αὐτῆς εὐγενὲς τι τῷ ἔθνει φρόνημα, διότι ἐπὶ μὲν τοῖς γενναίοις τῶν προγόνων ἔργοις μεγαλοφρονεῖ ὁ ἀπόγονος,